

СТРУКТУРА ПОЛІТИЧНИХ ІДЕОЛОГІЙ ЯК СВІТОГЛЯДНА СИСТЕМА ЦІННОСТЕЙ СУСПІЛЬСТВА

Розкрито структуру політико-ідеологічних систем на основі їх світоглядно-філософських пріоритетів. Здійснено аналіз головних онтологічних, аксіологічних і телеологічних цінностей владно-політичних ідеологій. Напрацьовано схематичне структурування ідеології.

Ключові слова: політична ідеологія, смисл, буття, небуття, цінність, аксіологія, онтологія, філософія, світогляд, влада, володіння.

Історія суспільства супроводжується постійними намаганнями людини здійснити певні моделювання свого власного життя. З одного боку, змодельовати, побачити в моделі існуюче, з іншого – створити нову модель, кращу, ніж існуюче життя, і прагнути її реалізувати. Можливо, від цього постійне прагнення до ідеалу, того найкращого, чого хочеш, але не можеш досягти.

Політичні ідеології – своєрідна світоглядна модель владних зв'язків у суспільстві, яка має аспект аналізу ситуації та проєктивно-футуристичну спрямованість. Політична ідеологія у своїй спрямованості має певний аспект теодицеї. Це світський відповідник пошуку блага в реальному функціонуванні суспільства. Що стосується проблеми опрацювання цієї теми, то можна сказати, що протоідеології мали місце від найдавніших часів. Бо завжди існувала система норм, традицій і цінностей, які регулювали суспільно-владне співжиття людей. З іншого боку, історію ідеології прийнято починати від французьких ідеологів XIX століття. Нині ідеологічна проблематика не є “модною”, суспільство пережило кілька хвиль “деідеологізації”, але різні галузі філософської антропології, інших суспільних дисциплін, дослідженнями світоглядно-екзистенційних проблем, соціальної філософії, влади, цінностей, соціальної психології тощо [1; 8; 13; 16; 17; 18; 20; 22; 24; 25; 30; 32; 37; 40; 41; 42] прямо чи опосередковано торкаються політико-ідеологічної проблематики.

Достатньо велика кількість сучасних українських, російських, західноєвропейських, американських авторів приділяє свою увагу питанням владно-світоглядного становлення людини і суспільства, владно-політичних відносин. Прямо чи опосередковано ці праці стосуються політичних ідеологій, їх внутрішньої структури та специфіки становлення. Серед таких авторів варто назвати О.Донченко, Ю.Романенка, В.Андрущенко, М.Михальченка, С.Кримського, О.Заздравнову, Т.Ящук, Р.Зрайка, З.Фрейда, К.Юнга, Е.Фромма, Ж.Бодріяра, П.Рікера, Н.Лумана, О.Панаріна, О.Сичивицю, В.Беха та інших. При формуванні смислового наповнення структурних схем ціннісних пріоритетів ідеологій були використані та проаналізовані тексти безпосередніх представників ідеологічних систем, взяті, зокрема, із серії “Політичні ідеології” видавництва “Смолоскип”, що випустило антології “Націоналізм”, “Лібералізм”, “Консерватизм” [11; 15; 21], а також ряд інших першоджерельних [5; 6; 14; 19; 20; 30; 31; 32; 33] та аналітичних текстів [1; 2; 3; 4; 7; 8; 9; 10; 12; 13; 15; 16; 17; 18; 22; 23; 25; 26; 27; 28; 29; 34; 35; 36; 37; 43].

На основі опрацювання вказаної літератури було поставлено завдання структурувати політико-ідеологічні системи за напрямком їх пріоритетних цінностей та відобразити їх змістовне наповнення.

Аналіз смислової схеми ідеологічних систем варто починати з поняття “буття”, як базового підґрунтя філософсько-світоглядної структури. Термін “політичне буття” для пострадянського простору є новинкою останніх років. Традиційне надання “буттю” виразно матеріально-предметного статусу чи небажання осягати феномен політичного розмаїття в незвичному термінологічному вимірі спричинили певний смисловий вакуум довкола цієї проблеми. Робляться лише перші спроби осмислення вказаної теми [24]. Як справедливо вказує О.С.Панарін, відкриття політичного буття вимагає суттєвого “методологічного зусилля”.

“Рушійною силою філософії як об’єктивного світоглядно-раціонального процесу була... спрямованість до істини, до розуміння світу, в якому знаходяться люди, до розуміння суспільства, в якому знаходиться людина, до розуміння людиною самої себе /... / Відберіть у філософа прагнення до істини – і філософа не стане...” [39]. Відмова від пошуку істини в політичній сфері схожа на поведінку страуса: сховатися, щоб не бачити реалій світу, реалій суспільного життя і справжньої суті “людини політичної”.

Політика та її осмислення – це пошук істини й справедливості не просто в соціальному світі, а в складному процесі організації людських взаємин загалом. Феномен влади, невіддільний від політичного життя, виявляється не лише в державних структурах, ми матимемо справу з ним скрізь, де є взаємодія хоча б двох людей. І, незважаючи на величезну зацікавленість владою та бажання корисливого використання політичних механізмів, справжній пошук істини не може уникати тих доріг, що ведуть свій шлях в інколи дуже жорстокі джунглі політичних реалій.

Спробуємо осмислити феномен політичної онтології через дихотомічну пару “буття – небуття”. Буття, як філософська категорія, безпосередньо проектує себе у сферу аксіології та гносеології, а відповідно, й ідеології. Адже закономірно, що пізнання насамперед спрямоване на *пізнання істинного буття*, а не на інші, другорядні об’єкти, тобто *онтологія визначає об’єкт пошуку* для гносеології. Аналогічно для аксіології вона формулює найвищу й детермінуючу *цінність, яка забезпечує буття суб’єкта*.

Ці закономірності мають безпосереднє відношення для формування ідеологій. Насамперед онтологічні пріоритети відповідно формують бачення буття суспільства і людини. А також розуміння “небуття”, якого ідеологія прагнути уникнути [40]. Адекватно до цих уявлень ідеологія вироблятиме основні стратегічні лінії: осягнення буття, опанування буттєвих детермінант, долання небуття. Напрацьовуються також інструментально-методологічні механізми, суть яких у визначенні суб’єкта дії та способі дії, яка має дати відповідний результат.

Ядром ідеології буде її самоусвідомлене “Я”. Тобто *самоідентифікація суб’єкта є ядром ідеологічного самостановлення*. Буття “Я” стає тим першопочатком, на основі якого постає вся ідеологічна структура. Інакше кажучи, суб’єктність особи чи колективу, групи осіб визначає стратегічну лінію розвитку ідеології.

Суб’єкт буття і дії (свободи, свободи дії), своєрідне фіхтеанське “Я” обґрунтовує власне право на буття, він і буде тим началом, яке визначає основні пріоритети ідеології. Водночас буття “Я” співвідноситься й ототожнюється з Буттям загалом. Тобто філософсько-світоглядне й теоретичне розуміння основи буття буде тим фактором, який спрямує “Я” на оволодіння детермінуючим чинником задля власного буття та безпеки. Після самоідентифікації Я-БУТТЯ ідеологія починає обґрунтовувати право на володіння абсолютним *джерелом буття*. Ідеології тим і відрізняються, що неоднаково відповідають на питання про сутність джерела буття, про універсальне та абсолютизоване Буття, однак всі вони спрямовані на обґрунтування *права володіння* цим джерелом. Тобто якщо філософія, осмислюючи Буття, дає відповідь про нього як про абсолют, матерію, рацію, дух тощо, то ідеологія намагатиметься охопити, оволодіти саме вказаними пріоритетами. В ідеології відбуватиметься своєрідна легітимація володіння буттям, що дає змогу суб’єкту, “Я”, екстраполювати на себе буття й здобути його властивість тривати у вічності.

Ідеології завжди задіяні на суспільно-колективні потреби, тому відображають прагнення до буття суспільства чи значної його частини [7]. Водночас глибинною архетипічною потребою Я-его залишається повна десуб’єктизація Іншого як джерела ймовірної конкуренції та загрози [40]. Це провокує формування на основі базової ідеології своєрідної псевдоматриці, перверсійної форми, яка намагається зруйнувати суб’єктність іншого, відібрати в нього право на буття, ототожнити його із власним буттям. Така **перверсійна матриця** [4] продукує псевдосмисли, які, ототожнюючись із дійсними по-

потребами суспільства, створюють своєрідний світ насильства, фальші, симулякрів та двоєдушності [1; 4; 26].

Суттєвим для формування внутрішньо-сислової ідеологічної структури є загальнофілософське бачення таких феноменів, як людина і суспільство [27]. Це закономірно, адже простір дії ідеології стосується саме цієї сфери. Разом із тим трактування людини і суспільства безпосередньо пов'язане з вихідним суб'єктом ідеології, тим першоосновним "Я", яке, власне, і формує ідеологічну структуру. Інакше кажучи, трактування людини і суспільства буде підпорядковане тому вихідному суб'єкту, інтереси якого ідеологія відстоюватиме [26].

Усі похідні ідеологічні пріоритети: ідея блага, інструментальні фактори, раціональні та ірраціональні символічні знаки тощо – відображатимуть вихідну онтологічну спрямованість істинних потреб та псевдо-смыслів ідеології.

Основні напрями розвитку вказаних тенденцій зведені в таблиці.

№ п/п	Ідеологія як система цінностей	Суб'єктність	Онтологія	Семантичні знаки буттєвості	Морфологія	Історично-праксеологічні знаки	Телеологія	Методологія досягнення мети
1.	Лібералізм	Я-суб'єкт	Субстанція буттєвості	Життя, Дух, Істина, Сила, Матерія, Вічність	Мікрорівень Макрорівень Мегарівень	Людина Суспільство Людство	Осягнення суб'єктом абсолютної буттєвості	
		Інший-суб'єкт	Джерело буттєвості					
		Я-суб'єкт	Природа	Життєзабезпечення (приватна власність) Життя	Людина-суб'єкт Нація / держава-суб'єкт	Громадянин Держава Людство	Надання можливості фізичного буття кожному представнику історичного процесу	Відстоювання свободи/суб'єктності структур кожного соціального рівня перед вищими або домінуючими структурами
2.	Лібералізм – перверзія	Я-суб'єкт	Природа, яка належить "Я"	Ресурс (територія, корисні копалини, гроші тощо) в приватній власності Я; Життя Я-власника; матерія належить Я	Я-суб'єкт; нація-володар, що забезпечує фізичне буття Я; суб'єкт; людство, людство, яке забезпечує буття Я	Я Сума Я, маса Людство, супроти якого Я має повну свободу	Надання можливості фізичного буття і необмеженої діяльності для Я	Концентрація максимального економічного ресурсу в руках володаря, підпорядкування світу за рахунок маніпулятивної залежності від економіки і споживання. Вимога задоволення потреб споживання, максимальне необмежене
		десуб'єктизація Іншого та соціальних структур вищого рівня на основі ідеї аб-	Монополізована приватна власність "володаря"					

Галина Дичковська. Структура політичних ідеологій як світоглядна система...

Продовження табл.

3.	Консерватизм як суспільна потреба	Дух-суб'єкт; Суб'єктність кожного прямо	Дух-істина-Життя	Істина Дух Життя	Дух людини – суб'єкт Дух сус-	Монарх Еліта	Буття як творення представниками Духу	Збереження традиції Духу в матеріальній та духовній сфері сус-
----	-----------------------------------	---	------------------	------------------------	----------------------------------	-----------------	---------------------------------------	--

	пропорцій- на причет- ності до Духу (етичному Абсолю- ту); Еліта духу – суб'єкт	мате- ріальне та ду- ховне творення в Дусі		пільства – суб'єкт	Бог		пільства
4. Консер- ватизм – пер- верзія	Виразник Духу – су- б'єкт; Суб'єкт- ність пря- мо пропор- ційна при- четності до <u>тради- ції волода- рювання</u> ; Еліта во- лодарю- вання – су- б'єкт	Тради- ція <u>при- четно- сті во- лодаря</u> до істи- ни	Прави- тель; тради- ція <u>правлін- ня</u> , збе- реження <u>Моделі життя</u> і духу	Правитель- суб'єкт Суспіль- ство-вико- навець волі правителя Дух-Абсо- лют – ви- ражає себе через Пра- вителя	тиран Олігархія Абсолютна влада	Буття Прав- ління і правля- чих, десуб'єк- тизація під- владних, вико- нання тради- цій моделі вла- ди, що забез- печує абсо- лютність і неперервність влади	Підпорядку- вання суспіль- ства тради- цій, підпоряд- кування владі ієрарха
5. Соціа- лізм/Ко- мунізм	Природа- суб'єкт Робітник/ підвлад- ний-су- б'єкт; Суб'єкт- ність пря- мо пропор- ційна при- четності до ресур- создобу- вання	Природа Природа Матерія Мате- ріальне вироб- ництво	Матерія Природа Життя	людина- суб'єкт; суспіль- ство-су- б'єкт; природа- суб'єкт	Робітник людина-ви- робник Пролетаріат	Надання мо- жливості до- стойного ма- теріально- природного буття пред- ставникам виробництва/ Підвладним	Суспільна власність на засоби ви- робництва, матеріальне виробництво, свобода тво- рення особи- стості
6. Соціа- лізм/Ко- мунізм – первер- зія	Природа- суб'єкт Робітник- суб'єкт; десуб'єк- тизація еліти та представ- ників ду- ховності	Природа- ресурс Природа- ресурс Мате- ріальне виробни- цтво <u>експро- пріація</u>	Матерія Природа виробни- цтво	Робітник- суб'єкт; Керівник робітни- чого класу – суб'єкт; Диктату- ра світо- вого проле- таріату/ партії пролета- ріату	Член компар- тії Комуністи- чна партія Керівництво Компартії	Підпорядку- вання світу Компартії	Контроль над суспіль- ною та при- ватною вла- сністю прав- лячої партій- ної верхівки, матеріальне виробництво, узалягнення особистості від ресурсу
7. Націона- лізм	Людина Духу – су- б'єкт; Суб'єкт- ність пря- мо пропор- ційна при- четності до Духу;	Дух- істина = природа Співтво- рення духу окремих	Істина, Дух су- б'єкта/ людини і нації, Життя в природі і в Дусі	Людина природна і духовна – суб'єкт; Дух нації – суб'єкт; Дух люд- ства – Аб- солют-су-	Людина Нація та на- ції Людство Дух-Бог	Надання мо- жливості природного і духовного буття і тво- рення кожно- му представ- нику нації, кожній нації	Матеріальне і духовне са- мотворення людини і на- ції

Продовження табл.

		Кожен представник нації – суб'єкт Нація – суб'єкт Людство – суб'єкт	особистостей в нації; співтворення між націями	б'єкт			
8.	Націоналізм – перверзія (нацизм, фашизм, шовінізм – різниця лише в рівні десуб'єктизації іншого)	Моя нація – суб'єкт; Я-Суб'єкт; Десуб'єктизація інших представників нації та інших націй	Природа або Дух, які належать лише даній нації або представникам нації Збереження домінування на основі причетності до вищої істини	Моя причетність до істини (духу), відсутність істини (духу, життя) в інших	Я-суб'єкт Моя нація – суб'єкт; Я = моя нація = Абсолют (Абсолют належить мені)	Я – тиран стосовно всіх представників “несуб'єктивних націй” Моя нація – тиран стосовно всіх інших націй Абсолютна влада над духом і природою світу	Оволодіння матеріальним та людським ресурсом інших націй
9.	Патерналізм	Чоловік-суб'єкт; Суб'єктність прямо пропорційна результату діяльності; Кожен представник родини – суб'єкт Родина – суб'єкт	Дух творення = природа Співтворення з жіночим началом	Чоловік Жінка Діти Зв'язок поколінь Життя в Природі і в Дусі	Людина природна і духовна – суб'єкт; Чоловіче і Жіноче начало у взаємосуб'єктності; Дух співтворення – Абсолют-суб'єкт	Людина Родина та Родини Нація та нації Людство Дух-Бог – в Єдності різноманіття	Надання можливості природного і духовного буття і творення кожному представникові РОДУ Творення духовного і матеріального світу у співпричетності з родиною, спрямованість у майбутнє
10.	Патерналізм – перверзія (домінуюча реальність)	Я = Чоловік-Суб'єкт; Десуб'єктизація жінок та інших представників Роду	Природа або Дух, які реалізуються виключно через чоловіче начало Домінування або повне ігнорування жіночого начала та наступного покоління	Причетність до істини лише Чоловіка (духу), відсутність істини (духу, життя) в інших	Чоловік-суб'єкт; Чоловік-володар своєї родини – суб'єкт; Чоловік = Абсолют (Абсолют належить мені)	Чоловік – тиран стосовно всіх ієрархічно нижчих і позбавлених суб'єктності Намагання оволодіти максимальною структурою і ресурсом Абсолютна влада над духом і природою ієрархічно нижчих. Війна і перемога над не-	Буття Я-чоловіка десуб'єктизація інших чоловіків, жінок та дітей Домінування, паразитування на ресурсі слабших, у тому числі жінок і дітей

<i>покірними</i>							
11. Фемінізм	Жінка-суб'єкт; Суб'єктність прямо пропорційна здатності відчувати істину. Кожен представник родини – суб'єкт Родина-суб'єкт	Дух творення = природа	Чоловік Жінка Діти Зв'язок поколінь Життя в Природі і в Дусі	Людина природна і духовна – суб'єкт; Чоловіче і Жіноче начало у взаємосуб'єктності; Дух співтворення – Абсолют як єдність жіночого і чоловічого	Людина Родина та Родини Нація та нації Людство Дух-Бог – в Єдності різноманіття	Надання можливості природного і духовного буття і творення кожному представникові РОДУ	Творення духовного і матеріального світу у співпричетності з родиною, спрямованість на радість і благодать
12. Фемінізм-перверзія (домінуюча реальність)	Я = Жінка-Суб'єкт; Десуб'єктизація чоловіка та інших представників Роду	жіноче начало без творення	Причетність до буття та істини лише Жінки, відсутність істини (духу, життя) в чоловікові та співтворенні з ним	Жінка-суб'єкт Припинення творення безсуб'єктної родини Відсутність Абсолюту	Жінка без зв'язку з Родиною, дітьми і чоловіком Намагання заперечити чоловічу суб'єктність через відмову від співтворення; Абсолютна влада Через усунення чоловіка зі сфери буття	Буття Я-жінки десуб'єктизація-ігнорування чоловіків, відсутність дітей	Домінування, відмова від народження, паразитування на ресурсі чоловіка, звинувачення чоловіка

Підсумовуючи цю спробу структурування світоглядних пріоритетів ідеології, можемо сказати, що вони формуються на основі внутрішньосмислових запитів особи і суспільства. Владно-політичні ідеології тісно пов'язані з екзистенційними та смисложитєвими цінностями, а також відображають намагання збереження буття на профано-фізичному й духовному рівнях. Водночас у них наявний процес продукування псевдосмислів, які породжують формальну, фальшиву, симулякральну реальність, що руйнує не лише екзистенційно-буттєві запити політичних ідеологій, а загалом смислове поле суспільства. Розуміння цих двох типів реальності дасть змогу більш адекватно оцінювати й розуміти складні процеси владного становлення та політичного буття.

1. Бодрийар Жан. Насилие глобализации / Жан Бодрийар ; [перев. с франц. Юлии Бессоновой]. – Ноябрь. – 2002. Отрывок из эссе "Power Inferno". Печатається по изданию: LE MONDE DIPLOMATIQUE, NOVEMBRE. – 2002. – Р. 18 // http://www.enot.ru/enot1/cd_1.html.
2. Валіцький А. Марксизм і стрибок у царство свободи : історія комуністичної утопії / А. Валіцький ; пер. з польськ. Д. Андрухів. – К. : Вид. дім "Всесвіт", 1999.
3. Грабовський С. Українська людина у вимірах ХХ століття : до постановки проблеми / С. Грабовський. – К. : Київське братство, 1997. – 118 с.
4. Донченко О. Архетипи соціального життя і політика (Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення) : монографія / О. Донченко, Ю. Романенко. – К. : Лібідь, 2001. – 334 с.
5. Дугин А. Основы геополитики / А. Дугин. – М. : Арктогея, 2000.
6. Еремеев Д. Е. Ислам : образ жизни и стиль мышления Д. Е. Еремеев. – М. : Политиздат, 1990. – 288 с.
7. Заздравнова О. И. Идеология в эволюционирующем социуме : диссертация на соискание ученой степени докт. философ. наук / О. И. Заздравнова. – Запорожье, 2003. – С. 416.
8. Камю А. Размышления о гильйотине / А. Камю // Изнанка и лицо : сочинения. – М. : ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс ; Х. : Изд-во "Фолио", 1998. – 864 с. – (Серия "Антология мысли").
9. Кафарський В. Комунізм і український національно-визвольний рух / В. Кафарський. – Івано-Франківськ : Плай, 2002. – 832 с.

10. Коваль О. А. Маніпулювання релігійною свідомістю : сутність і засоби : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук / О. А. Коваль. – К., 2006. – 20 с.
11. Консерватизм : антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 1998. – XVI + 598 с.
12. Крымский С. Б. Культурные архетипы, или знание до познания / С. Б. Крымский // Природа. – 1991. – № 11. – С. 70–75.
13. Лебон Г. Психология масс / Г. Лебон // Психология масс : хрестоматия. – Самара : Издательский дом “Бахрах”, 1998. – С. 5–130.
14. Ленин В. Вопросы национальной политики и пролетарского интернационализма / В. Ленин. – М., 1965. – 192 с.
15. Лібералізм : антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2002. – X + 1126 с.
16. Майерс Д. Социальная психология. – [6 изд., перераб. и доп.]. – С.-Пб. : Питер, 2002. – 752 с.
17. Макаренко В. П. Главные идеологии современности / В. П. Макаренко. – Ростов н/Д. : Феникс, 2000. – 480 с.
18. Мангейм К. Идеология и утопия / К. Мангейм // Утопия и утопическое мышление. – М. : Прогресс, 1991. – С. 113–169.
19. Маркс К. Капітал / К. Маркс // Маркс К. і Енгельс Ф. Твори. – Т. 23. – К. : Державне видавництво політичної літератури УРСР. – 1963. – Критика політичної економії. – Т. 1. – 847 с.
20. Махнич В. Историко-культурное введение в политологию / В. Махнич. – Интернет, [www/ russ. ru](http://www.russ.ru) / Русский Университет.
21. Націоналізм : антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К. : Смолоскип, 2000. – 872 с.
22. Ортега-и-Гассет, Хосе. Восстание масс / Хосе, Ортега-и-Гассет // Психология масс : хрестоматия. – Самара : Издательский дом “Бахрах”, 1998. – С. 195–314.
23. Основи теорії гендеру : навчальний посібник. – К. : “К.І.С.”, 2004. – 535 с.
24. Панарин А. С. Философия политики / А. С. Панарин. – М. : Новая школа, 1996. – 424 с.
25. Рікер П. Идеология та утопія / П. Рікер ; [пер. з англ.]. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 386 с.
26. Сичивиця О. Дві іпостасі комуністичної парадигми суспільного прогресу або дволикий Янус комунізму / О. Сичивиця // Українські проблеми. – Львів, 1994. – 1(5). – С. 83–89.
27. Сичивиця О. М. Основні парадигми філософії історії : консп. лекцій / О. М. Сичивиця. – Львів : ЛЛП, 1993. – 80 с.
28. Сознание и социальная реальность / [научн. ред. И. Ф. Кононов]. – Луганск : Альма матер, 2004. – С. 75, 77.
29. Сорокин П. Человек. Цивилизация. Общество / П. Сорокин ; [пер. с англ.]. – М. : Политиздат, 1992. – 543 с.
30. Стархоук (Мириам Саймос). Избранные главы из книги “Темные думы: магия, секс и политика” / Стархоук // Антология ненасилия. – [2-е изд.] Советско-американская гуманитарная инициатива. – М. ; Бостон, 1992. – С. 158–187.
31. Технократическая партия. Технократическая идеология. – <http://tkp.spb.ru>.
32. Тоффлер Э. Метаморфозы власти / Э. Тоффлер ; [пер. с англ.]. – М. : ООО “Издательство АСТ”, 2002. – 669 с.
33. Утопический социализм : хрестоматия / [общ. ред. А. И. Володина]. – М. : Политиздат, 1982. – 512 с.
34. Філософія політики : короткий енциклопедичний словник / [авт.-упоряд. Андрущенко В. П. та ін.]. – К. : Знання України, 2002. – 670 с.
35. Франк С. Л. Философские предпосылки деспотизма / С. Л. Франк // Вопросы философии. – 1992. – № 3. – С. 114–127.
36. Фрейд З. Массовая психология и анализ человеческого “Я” / З. Фрейд // Психология масс : хрестоматия. – Самара : Издательский дом “Бахрах”, 1998. – С. 131–194.
37. Фромм Э. Человек для самого себя / Э. Фромм // Фромм Э. Психоанализ и этика. – М. : ООО “Издательство АСТ-ЛТД”, 1998. – С. 23–257.
38. Фуко М. История сексуальности-III: забота о себе / М. Фуко ; [пер. с франц. Т. Н. Титовой и О. И. Хомы ; под общей ред. А. Б. Мокроусова]. – ГРУНТ. РЕФЛ-БУК К. : Дух и литера ; М. – 1998. – 285 с.
39. Чанышев А. Н. Некоторые соображения по поводу статьи двух философов / А. Н. Чанышев // Вестник московского университета. Сер. 7. ФИЛОСОФИЯ. – 1991. – № 2. – С. 86–88.
40. Шелер М. Положення людини в космосі : читанка з історії філософії : у 6 кн. / М. Шелер ; [під ред. Г. І. Волинки]. – К. : Фірма “Довіра”, 1993. – Кн. 6 : Зарубіжна філософія ХХ ст. / під ред. Г. І. Волинки. – С. 146–151.
41. Юнг К. Г. Сознание и бессознательное / К. Г. Юнг ; [пер. с англ.]. – С.-Пб. : Университетская книга, 1997. – 544 с.
42. Ящук Т. І. Діяльність як спосіб суспільного буття людини / Т. І. Ящук // Філософія : курс лекцій / [Бичко І. В., Табачковський В. Г., Горак Г. І. та ін.]. – К. : Либідь, 1993. – С. 515–527.
43. Luhman Niklas. Organisation und Entscheidung. Westdeutscher Verlag. – 2000, 479 s.
44. Интернет // <http://pl.wikipedia.org/wiki/Androfobia>.

The structure of politico-ideological systems according to their world outlook and philosophical principles is revealed. The analysis of main ontological, axiological and teleological values of power-political ideologies is realized. The schematic structure of ideology is made.

Key words: *political ideology, notion, being, inbeing, value, axiology, ontology, philosophy, world outlook, power, possession.*